

соціального середовища і психофізіологічних особливостей індивіда при домінуючому значенні соціальних факторів [1, с. 75-76].

Таким чином, можна зробити висновок, що основними причинами злочинності неповнолітніх у Радянському Союзі були: післявоєнна безпритульність, погіршення матеріального становища, припинення діяльності багатьох дитячих закладів, руйнування житлових приміщень, масове переселення, неналежне виховання. Проте, елементи зовнішнього світу породжують мотив злочину не самі по собі, а лише у взаємодії з особистістю людини, у поєднанні з потребами, інтересами, ціннісними орієнтаціями, які в свою чергу обумовлені суспільними відносинами, у яких вона бере участь.

Список використаних джерел:

1. Г. М. Миньковский, А. П. Тузов. Профилактика правонарушений среди несовершеннолетних. – К.: Политиздат Украины, 1987. – 215 с.
2. Г. М. Миньковский. Некоторые причины преступности несовершеннолетних в СССР и меры ее предупреждения. «Советское государство и право». 1965, № 5. – 113 с.
3. А. З. Астемиров. Уголовная ответственность и наказание несовершеннолетних. Изд. ВШ МВД СССР, М., 1970. – 214 с.
4. А. И. Чернышев. Преступность несовершеннолетних и меры борьбы с ней в СССР. Учебное пособие / Чернышев А.И. – Томск: Изд-во Том. ун-та, 1975. – 109 с.
5. И. И. Карпец. «Проблема преступности». Изд. «Юридическая литература». М., 1969. – 126 с.
6. А. А. Пионтковский. Пути укрепления социалистического правопорядка. «Советское государство и право», 1957, № 1. – 87 с.
7. А. А. Пионтковский. Курс советского уголовного права. Часть общая, т.3. Изд. «Наука», М., 1970. – 567 с.
8. Н. П. Дубинин. Горизонты генетики. Изд. «Просвещение», М., 1970. – 560 с.
9. Н. Д. Левитов. Детская и педагогическая психология. Изд. «Просвещение», М., 1964. – 478 с.

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ПРИЧИН ДІТОВБИВСТВА

Мельникова Т. В.

*здобувач кафедри кримінального права і криміналістики
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*

Причини скоєння злочинів жінками цікавили вчених всіх часів. Висловлювання вчених різних часів зводяться до єдиної думки, що вчинення жінкою злочинів значною мірою залежить від середовища в якому вона знаходиться. Найчастіше на вчинення злочинних діянь жінок штовхають драматичні обставини власного життя. Особливості жіночої психіки в поєднанні з психічними відхиленнями породжують іноді такі жахливі злочини, як дітовбивство.

В історико-правовому аспекті причини насильницької жіночої злочинності, включаючи причини дітовбивства жінками простежуються з давнини, а саме ще з часів Древньої Греції та Риму. Так, у ряді жінок-вбивць особливе місце посідає образ древньогрецької міфологічної цариці Медеї. Вона робить найбільшу кількість кривавих злочинів, викликаних абсолютно різними причинами. Одним із цих злочинів було дітовбивство, викликане зрадою її чоловіка: чаклунка вбила своїх дітей Мермера і Ферета [2, с. 384-385]. Отже, причиною вчинення

дітовбивства була ревність, помста. На сьогодні, вбивство з таких причин зустрічається рідко і гадується як «синдром Медеї».

Німецькі інквізитори Я. Шпренгер та Г. Инститоріс у праці «Молот відьом» писали, що жінки умертвляли дітей тому, що вважали, що чим повільніше буде рости кількість обраних, тим більше буде сповільнюватися наступ судного дня. Вбивство нехрещених немовлят, позбавляючи світ багатьох обраних, віддаляє судний день. Коли число обраних досягне своєї повноти світ припинить своє існування [6, с. 247]. Отже, причиною даного злочину був страх перед настанням судного дня.

У 1878 році етнограф Manhardt зазначив, що у німецьких, слов'янських, жельських народів існувало повір'я, що карлики, які живуть під землею, викрадають новонароджених дітей і замінюють їх своїми породженнями, виродками. Це повір'я заставляло батьків відноситись до своїх дітей-виродків з жахливою жорстокістю. Виродка били ялівцевим прутом, щоб заставити духа віддати справжню дитину і при цьому промовляли відомі змови. Після цього викидали дитину із вікна на гнійову купу, а іноді саджали в острік [9, с. 28].

Це жахливе повір'я було розповсюджене серед різних народностей. Так, в Нью-Йорку у 1877 році батьки ірландці спалили свою дитину, котрого вони рахували за підкидька. Такий випадок існував і в самій Ірландії [3, с. 171].

Треба констатувати, що віра у викрадення злими духами новонароджених дітей існувала і в Пруссії. У 1850 році в селі Леблау (західна Пруссія) християни на вулиці катували хлопчика. Єдина вина дитини полягала в тому, що у нього була велика голова, внаслідок чого рідна мати вважала його за підкидька [3, с. 172]. Можна стверджувати, що повір'я про те, що каліцтво є справою нечистої сили було поширене серед самих різних народів. Вони вважали виродків дияволами і намагалися всіма силами їх позбутися.

У 1895 році Я. Орович зазначив, що «причина дітовбивств полягає не у фізіологічних особливостях жінки, а в чомусь іншому, а саме у невідповідних умовах її суспільного положення, в умовах, при яких вся вина незаконного статевого життя падає на жінку. Немає сумніву, що до дітовбивства спонукає жінку головним чином, сором і страх суспільної думки, і тому поки не зміняться умови, які породжують цей сором і страх, дітовбивство залишатиметься в ряді жіночих злочинів на одному із перших місць» [5, с. 115].

У 1928 році О.О. Едельштейн досліджуючи психопатологічні основи дітовбивств відмітив, що судові установи, ще задовго до того як дітовбивством почали займались психіатри, приймали до уваги психічне положення обвинувачених. Головні причини дітовбивств вбачались у післяродовому виснаженні та емоційному порушенні жінки [8, с. 277].

Дітовбивство іноді може відбуватися як реакція на згвалтування. Так, дітовбивство було поширене в Швеції тому, що візниками були виключно жінки. Оскільки, жінкам за родом їх заняття, приходилось часто бувати у віддалених від міст місцях серед грубих чоловіків, то вони піддавалися дуже часто згвалтуванням. У зв'язку з цим, вони вважали, що дітовбивство повинно в таких випадках відновлювати мимоволі втрачену їхню честь [4, с. 192-193].

Вже у 1974 році М.М. Гернет зазначив, що дітовбивцями є дівчата-матері, а ця обставина дає всі підстави стверджувати, що дітовбивство має своєю головною причиною відомі погляди сучасного суспільства на позашлюбні народження [1, с. 140]. Як правило, такі діяння здійснюються молодими дівчатами, ще погано адаптованими до життя, тобто такими, що ще не мають власної сім'ї, достатнього матеріального забезпечення, свого житла. Отже, основною рисою жінок-

дітовбивць є дисгармонія їх особи, а причиною злочину є страх осуду з боку навколишніх людей.

М.Г. Шумський зіставляючи жінок-вбивць обстежених П.М. Тарновською в кінці XIX століття і жінок-вбивць через 100 років стверджував, що в кінці XIX століття жінки вбивали своїх дітей народжених поза шлюбом і основною причиною дітовбивств була боязнь втратити місце роботи: «хто ж з немовлям на роботу прийме?». На сьогодні, жінки вбивають своїх дітей народжених у шлюбі та які мають вже дітей, основна причина дітовбивств полягає у бідності, убогості [7, с. 238].

Отже, причини вчинення кожного конкретного злочину, що породжують наміри жінки позбутися дитини дуже багатогранні й насамперед криються в соціальному середовищі. На сьогодні, головною причиною дітовбивства є страх перед матеріальними труднощами, пов'язаними з фактичною неможливістю виростити дитину без батька.

Таким чином, на сучасному етапі найпоширенішими причинами дітовбивства є: збіг тяжких особистих та сімейних обставин у житті жінки; труднощі матеріального характеру; відмова батька дитини в одруженні; неможливість вчасного проведення абортів; побоювання розголошення позашлюбної вагітності; недоліки в сімейному вихованні; психофізичні особливості особи; низький культурно-освітній рівень населення.

Список використаних джерел:

1. Гернет М.Н. Избранные произведения / Гернет М.Н.; Сост.: Бабаев М.М.; Отв. ред.: Сахаров А.Б. – М.: Юрид. лит., 1974. – 639 с.
2. Захарова Е.А. Женские преступления в древнегреческой мифологии // Мнемон. исследования и публикации истории античного мира / Под ред. Э.Д. Фролова. : Вып. 6 : Санкт-Петербург, 2007. – С. 379-388.
3. Левенстим А.А. Суеврие в его отношении к уголовному праву // Журнал министерства юстиции. Год третий. №1. Январь 1897. – С. 157-219.
4. Ломброзо Ч., Ферреро Г. Женщина преступница и проститутка / Предисл. В. Чудновского. – Ставрополь : Издательство А. А. Торбы, 1991. – 224 с.
5. Орович Я. Женщина в праве. С приложением всех постановлений действующего законодательства, относящихся до лиц женского пола / Я. Орович. – С.-Пб. : Изд. Я. Канторовича, 1895. – 330 с.
6. Шпренгер Я., Инститорис Г. Молот ведьм // Пер. с лат. Цветков Н.; Предисл. Лозинский С. М., 1932; 2-е изд. – М.: Интербук, 1990. – 351 с.
7. Шумский Н.Г., Каложная Н.Б., Ювенский И.В. Женщины-убийцы. – СПб. : БАН, 2004. – 246 с.
8. Эдельштейн А.О. К психологии детоубийств // Убийства и убийцы. – Москва : Изд-во Мосздравотдела, 1928. – С. 273-282.
9. Manhardt Die praktischen Folgendes Aberglaubens, 1878, S. 28.

КАЗУС И СОДЕРЖАТЕЛЬНЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ

Осадчая А. С.

аспирант кафедры уголовного права
Национального университета «Одесская юридическая академия»

Среди различных характеристик уголовной ответственности доминирует идея, основанная на позиции, что уголовную ответственность нельзя рассматривать вне

уголовно-правового отношения. Например, Я.М. Браинин писал, что ответственность необходимо рассматривать «как институт, связанный с правоотношением, откуда он берет своё начало» [1, с. 12]. Такое же понимание сущности уголовной ответственности можно увидеть и у Л.В. Багрий-Шахматова [2, с. 383]. Как известно из общей теории права, правовое отношение может изменяться, а причинами возникновения, изменения и прекращения правовых отношений являются юридические факты, которые могут зависеть (действия) или не зависеть (события) от воли людей. Непреступное уголовно-противоправное поведение можно считать юридическим фактом, который приводит к изменению уголовно-правовых отношений.

Юридические факты – это определенные нормами права юридически значимые действия субъектов или объективные события, с которыми нормы права связывают возникновение, изменение или прекращение правоотношений. Для уголовно-правового регулирования единственным юридическим фактом является совершение лицом уголовного правонарушения (преступления или уголовного проступка).

Однако, совершенное общественно опасное деяние, запрещенное уголовным законом, далеко не всегда признается преступлением. Например, формально имеет место совершение деяния, запрещенного уголовным законом, при наличии обстоятельств, исключающих преступность деяния. Таким образом, уголовное правоотношение могут порождать явления, которые не соответствуют основаниям и условиям уголовной ответственности, но выполняют, тем не менее, роль юридического факта.

Как известно, в правовой доктрине, преступление характеризуется следующими признаками: общественная опасность, противоправность, виновность и наказуемость. К обстоятельствам, исключающим уголовную ответственность, но являющимся юридическим фактом, по признаку общественной опасности, относится – малозначительность деяния; по признаку противоправности – необходимая оборона и крайняя необходимость и иные обстоятельства, исключающие противоправность деяния; по признаку наказуемости – освобождение от отбывания наказания беременных женщин и женщин, имеющих детей в возрасте до семи лет; по признаку виновности – невменяемость, казус (невиновное причинение вреда).

Под невиновным причинением вреда понимается деяние, которое имеет внешние признаки преступления, но лишено признаков вины и потому ненаказуемо. О казусе в уголовно-правовом понимании идет речь только тогда, когда совершается деяние, предусмотренное уголовным законом, наступают общественно опасные последствия, при этом присутствуют признаки объекта, объективной стороны, субъекта соответствующего состава преступления, отсутствует форма вины, необходимая для этого посягательства, в связи с чем и исключается уголовная ответственность [3, с. 603].

Действующая уголовно-правовая доктрина Украины рассматривает казус, в двух его разновидностях. Применительно к формальным составам казус заключается в том, что лицо, совершившее общественно опасное деяние, не осознавало и по обстоятельствам дела не могло осознавать общественной опасности своих действий (бездействия); а применительно к материальным составам в том, что лицо, совершившее общественно опасное деяние, не предвидело возможности наступления общественно опасных последствий и по обстоятельствам дела не должно было и не могло их предвидеть. Для установления казуса не требуется одновременного отсутствия двух критериев,